

Notitie

Onderwerp

Bestuurlijke lijn van GS inzake het Deltaprogramma, waterveiligheid, zoetwater en Zuidwestelijke Delta, voorjaar 2014

Aan

GS

Aanleiding

Het Deltaprogramma, onder leiding van deltacommissaris W. Kuijken, ontwikkelt strategieën om Nederland veilig te houden tegen overstromingen en de zoetwatervoorziening op orde te houden op de lange termijn (2050-2100). Medio december 2013 heeft de deltacommissaris zijn concept voorstellen voor structurerende besluiten (de deltabeslissingen) toegestuurd aan de regionale stuurgroepen, ten behoeve van een informele consultatieronde. De regionale stuurgroepen leggen hun concept advies aan de deltacommissaris over de gebiedsgerichte strategieën ('voorkeursstrategieën' genoemd) eveneens voor aan de achterbannen.

Ter bespreking in

GS, 10 feb 2014

Nr. 3534719

Deze notitie beschrijft de bestuurlijke opvattingen van GS Noord-Brabant inzake de concept voorstellen van de deltacommissaris en de regionale concept voorkeursstrategieën van de regionale stuurgroepen (sg Delta Maas, sg Delta Rijn, sg Deltaplan Hoge Zandgronden, sg Zuidwestelijke Delta) en provincies. De concept voorstellen voorkeursstrategie liggen in januari-februari tevens ter informele consultatie voor bij de betrokken gemeenten, waterschappen, Rijkswaterstaat, andere provincies en klankbordgroepen (waarin belangengroeperingen).

Mede gezien de korte termijn binnen deze informele consultatie in combinatie met de korte termijn waarop het Rijk besluiten zal gaan vastleggen (najaar 2014), zullen GS een reactie inbrengen in de regionale stuurgroepen en naar andere afzenders van de ontvangen stukken. Desgewenst kunnen de Staten reageren naar GS. De concept voorkeursstrategieën van de regionale stuurgroepen zijn tot stand gekomen in een nauwe samenwerking tussen alle partijen. Daarbij is gezocht naar de meest optimale oplossingen.

Het Rijk verwacht cofinanciering van de regionale partijen. Wat betreft zoetwater vraagt de deltacommissaris elke regionale stuurgroep een regionale zoetwaterbod uit te brengen (medio februari) (medio februari) waarin is opgenomen: de zoetwateraanpak en een indicatie van kosten voor Rijk en regio.

Paraaf

Bureauhoofd

Directielid/directeur

Wat betreft Grevelingen en Volkerak-Zoommeer hebben de provincies Zuid-Holland, Zeeland, Noord-Brabant dd. mei 2012 bestuurlijk met IenM afgesproken dat IenM een Rijksstructuurvisie opstelt en dat de drie provincies daarbij een financieringsstrategie ontwikkelen, inclusief een regionaal bod. De resultaten liggen voor in gesprek met de minister IenM eind april 2014.

In deze fase zijn de financiële consequenties nog onzeker. Een eerste ruwe schatting voor de uitvoering van het Deltaprogramma op Brabants grondgebied is 2 tot 2,5 mld in periode tot 2050, merendeels voor de waterveiligheid (hoogwaterbescherming). Bezien vanuit de provinciale rol vanuit leefbaarheid en economische vitaliteit valt te denken aan een provinciaal aandeel in de orde van grootte van 20-40 mln in de eerste planperiode 2016-2021.

Het Rijk is voornemens om nationale besluiten eind 2014 vast te leggen in een partiële herziening Nationaal Waterplan. Parallel zullen ook alle regionale partijen over hun uiteindelijke aandeel zelf besluiten moeten nemen en vastleggen.

Bestuurlijke lijn GS op de voor Noord-Brabant relevante voorstellen

De concept voorstellen van de deltageschiedenis en de regionale concept voorkeursstrategieën zijn als bijlagen toegevoegd. De voor Noord-Brabant meest relevante voorstellen zijn in het navolgende samengevat en daarbij is de bestuurlijke lijn van GS vermeld.

Het Deltaprogramma draagt zorg voor de waterveiligheid van de inwoners en bedrijven van Brabant en draagt bij aan de leefbaarheid en economische vitaliteit van de gebieden waar maatregelen worden getroffen. In de Zuidwestelijke Delta is het zeer nauw verweven met de ambitie van alle partners om de economische vitaliteit en ecologische veerkracht sterk te verbeteren. Het is daarom vanzelfsprekend dat de provincie een rol zal spelen bij de realisatie van de maatregelen uit het Deltaprogramma.

Onderstaand worden relevante onderdelen van de voorstellen kort samengevat en wordt aangegeven welke lijn GS aanhouden. In hoeverre de opvattingen van GS de voorstellen ondersteunen of ervan afwijken is per punt als volgt aangegeven:

- *bevestiging*: op dit punt stemmen GS in met de voorstellen / voorkeursstrategieën;

- *opvatting*: op dit punt wijkt de lijn van GS af van de voorstellen / voorkeursstrategieën;
- *signalering*: hiermee wordt aangegeven dat het relevant genoeg is om het op te merken.

(Soms liggen de kwalificaties dicht tegen elkaar aan.)

- Waterveiligheid nationaal: nieuwe normeringswijze: Dit wordt onderdeel van de nationale Deltabeslissing Waterveiligheid (zie bijlage 1a en 1b). De nieuwe normering wordt uitgedrukt in overstromingskansen en is gebaseerd op een risicobenadering. Hierbij geldt een gelijke basis-veiligheid voor elk individu in Nederland en een eventuele ‘plus’ voor gebieden met hoge economische waarde. Dit leidt tot een andere differentiatie van de beschermingsnormen dan tot nu toe. Bovendien zal de nieuwe norm niet alleen meer de hoogte van een dijk betreffen, maar ook de sterkte ervan (ivm bezwijkingsmechanismen); de nieuwe normen zullen dus van andere aard zijn dan de oude.

Binnen Brabant komt het rivierengebied in aanmerking voor een aanscherping van het veiligheidsniveau, vanwege de toegenomen gevolgen (schade en slachtoffers). In west Brabant blijven de dijken op het huidige beschermingsniveau; er worden geen dijken afgegraven. In deze eerste consultatieronde (jan-mrt 2014) zijn de principes voor de nieuwe normeringswijze opgenomen. Een tweede ronde (mei 2014) zal gaan over de concrete invulling van de nieuwe normen, waarbij naar verwachting de mate van differentiatie zal worden bepaald door optimale balans tussen uitlegbaarheid en efficiëntie.

Op dit onderwerp is *de bestuurlijke lijn van GS*:

- GS ondersteunen de principes achter de nieuwe wijze van normeren. (*bevestiging*)
- De wijze waarop dit ingevuld gaat worden vraagt de nodige aandacht voor de uitlegbaarheid en realiseerbaarheid van nieuwe normen. Op dit punt is een overzichtelijke klassenindeling in een beperkt aantal klassen gewenst. (*bevestiging*)
- GS verwachten van de nieuwe (nu nog niet concreet bekende) normen dat deze voor het rivierengebied zullen leiden tot een aanscherping van het veiligheidsniveau en voor West-Brabant tot het continueren van het huidige veiligheidsniveau.

- Een bescherming tegen overstromingen die is afgestemd op de te beschermen waarden is van wezenlijk belang voor een veilige en aantrekkelijke woon- en werkomgeving. Dit maakt tevens ontwikkelingen en investeringen mogelijk. Voor Brabant geldt dit langs de gehele noordrand van de provincie. (*signalering*)
- Waterveiligheid nationaal: Meerlaagsveiligheid. De minister van IenM heeft ingezet op een combinatie van drie lagen; 1) preventie (het voorkomen van overstromingen), 2) het beperken van de gevolgen (door een andere ruimtelijke ordening/inrichting), 3) rampenbestrijding (o.a. evacuatie). Dit concept is beschreven in bijlage 1a en 1f. Verschillende studies hebben inmiddels laten zien dat investeringen in de 2e laag niet renderen vanwege de hoge preventiegraad. Desondanks kan het nodig zijn om vitale netwerken en/of voorzieningen zodanig te beschermen dat ze in geval van een overstroming blijven functioneren om schade en slachtoffers te beperken. Op het gebied van rampenbestrijding wordt samen met de Veiligheidsregio's gekeken of de evacuatie-fracties die gehanteerd worden bij de berekening van nieuwe normen, realistisch zijn.

Op dit onderwerp is de *bestuurlijke lijn van GS*:

- Preventie (de 1^e laag in meerlaagsveiligheid) moet voorop blijven staan; binnen Noord-Brabant zien GS vanwege gebrek aan rendement geen realistische mogelijkheden om normrealisatie in deze laag uit te wisselen met gevolgbeperkende maatregelen in de ruimtelijke inrichting (de 2^e laag) of de rampenbeheersing (de 3^e laag). (*opvatting*)
- Met het oog op het beperken van de gevolgen van een mogelijke overstroming is het gewenst om vitale netwerken en/of voorzieningen in ons land te beschermen zodat ze blijven functioneren tijdens een overstroming. Een dergelijke keuze dient op nationaal niveau gemaakt te worden. (*bevestiging*)
- Bij (nieuwe) ruimtelijke ontwikkelingen is het goed om een eventueel overstromingsrisico nadrukkelijker te betrekken bij de afwegingen van locaties en inrichting. Hierdoor kunnen op kostenneutrale wijze wellicht toch risicoreducties bereikt worden. Dit aspect willen GS meenemen in komende afwegingen van het ruimtelijk en waterbeleid. (*opvatting*)
- Ten aanzien van evacuatiefracties achten GS het wenselijk dat deze in realistische bandbreedte samen met de Veiligheidsregio's bepaald worden. (*opvatting*)

- Waterveiligheid regionaal: Voor Noord-Brabant zijn relevant de concept regionale voorkeursstrategieën t.a.v. de Limburgse Maasvallei, de bedijkte Maas, de Waal-Merwedebetrijf en west-Brabant.

Op dit onderwerp is de *bestuurlijke lijn van GS*:

- o De regionale voorkeursstrategieën dragen positief bij aan de waterveiligheid aan de waterveiligheid op de lange termijn.

Limburgse Maasvallei: De resultaten van het regioproces 'Limburgse Maasvallei' (concept bestuursnotitie opgenomen als bijlage 2) omvatten ook die voor het brabantse gebied tussen de grens met Limburg en Cuijk (brug Katwijk), omdat dit Maastricht het beste aansluit bij de rest van de Limburgse Maasvallei.

Binnen dit regioproces is bijzonder veel en goed werk verzet. De concept bestuursnotitie is nog geen voorkeursstrategie maar beperkt zich tot een aantal principiële en strategische uitspraken. In achtergrondrapporten komt naar voren welke maatregelen in de Maasvallei worden aangemerkt als groen (altijd doen), geel (nader te kiezen maatregelen) en rood (niet in te zetten). Binnen de Limburgse Maasvallei is en wordt vooral ingezet op rivierverruiming. Hiervoor zijn in het Brabantse deel ook maatregelen in beeld (vooralsnog geel). De tijdsdruk binnen de regioprocessen en de complexiteit hebben het in deze fase niet mogelijk gemaakt om tot afstemming te komen met de bedijkte Maas (Brabant en Gelderland). Dit gaat nog gebeuren.

In het Limburgse wil men af van de zogenaamde overstroombaarheidseis van de Limburgse kaden/dijken. Het huidige beleid gaat er vanuit dat onder hoogwatersituaties alle dijkkringen in Limburg onder water lopen om daarmee benedenstroomse effecten te voorkomen. Dit veronderstelt een exactheid op het gebied van berekeningen en de uitvoering van maatregelen die niet realistisch is gebleken. Daardoor is het systeem niet betrouwbaar hetgeen zowel voor Limburg als voor Brabant en Gelderland ongunstig uitpakt.

Op dit onderwerp is de *bestuurlijke lijn van GS*:

- o Bij de afstemming tussen de Limburgse Maasvallei en bedijkte Maas willen GS dat aan weerszijden van de regiogrens gezocht wordt naar optimale oplossingen, om op elkaar aan te sluiten. Dit kan betekenen dat in de bedijkte Maas meer rivierverruiming

gezocht moet worden. Ook kan het betekenen dat bovenstrooms een deel van de oplossing in dijkverhoging gezocht moet worden. In dat proces dienen in beginsel alle opties beschikbaar te zijn, ook al zijn er reeds keuzes gemaakt. *(bevestiging – opvatting)*

- Voor de Brabantse kant van de Maasvallei hechten GS er belang aan dat het Maasheggebied zoveel mogelijk onaangetast blijft dan wel dat hoogwaterbeschermingsmaatregelen het mogelijk maken om de kwaliteit en omvang van de Maasheggen te vergroten. Tevens vinden GS het van belang dat belangrijke natuurwaarden (Oeffelter Meent) overeind blijven dan wel mogelijkheid krijgen voor verdere ontwikkeling. *(opvatting)*
- Het inperken van het winterbed door rivierwaartse dijkverleggingen dient achterwege te blijven om de robuustheid van het riviersysteem zoveel mogelijk overeind te houden dan wel uit te breiden. Het overeind houden van de werking van het retentiegebied Lob van Gennip is hierin van belang omdat dit een fors positief benedenstrooms effect heeft. *(opvatting)*
- De betrouwbaarheid van het Maassysteem als geheel dient vergroot te worden. Hierin past niet het grootschalig (verplicht) instromen van dijkringen in Limburg. Het verlaten van dit instromingsbeleid is acceptabel als binnen Limburg maximaal gezocht wordt naar oplossingen die benedenstroomse effecten voorkomen. Eventueel resterende benedenstroomse effecten worden als opgave meegenomen in het maatregelpakket voor de bedijkte Maas. Dit vraagt onderlinge afstemming en samenwerking. *(bevestiging – opvatting)*

Bedijkte Maas: Voor de bedijkte Maas heeft de Provincie Noord-Brabant, in een intensief regioproces met de betrokken gemeenten e.a., een potentiële voorkeursstrategie (Bestuurlijke essenties opgenomen als bijlage 3) ontwikkeld voor de Maas tussen Cuijk en Geertruidenberg. De potentiële voorkeursstrategie voor de bedijkte Maas is o.a. gebaseerd op een opgestelde gebiedsvisie voor zowel de Brabantse als Gelderse zijde. Deze gebiedsvisie brengt belangrijke waarden in beeld en geeft richting voor de verdere ontwikkeling en kwaliteitsverbetering van het Maasgebied en directe omgeving. Bij het zoeken naar combinaties tussen hoogwater-beschermingsmaatregelen en ruimtelijke ontwikkelingen is een mix van maatregelen gevonden. Op basis van de gebiedsvisie is er o.a. voor gekozen om op kwetsbare dijktrajecten (met name trajecten die intensief bebouwd zijn) de dijk niet te verhogen. Op grond hiervan

kunnen buiten de kwetsbare dijktrajecten de dijken met maximaal 30cm verhoogd worden. De rest van de opgave wordt gerealiseerd met rivierverruiming. Als onderdeel van de rivierverruimingsmaatregelen zijn enkele maatregelen opgenomen in huidig binnendijks gebied. Deze gebieden zijn door het rijk reeds langer geleden gereserveerd in het Barro (Besluit algemene regels ruimtelijke ordening).

Het maatregelenpakket is afgestemd op beschermingsnormen voor de bedijkte Maas als de redeneerlijn van de minister wordt gevolgd, te weten een basisveiligheid voor iedereen en een plus waar dat om economische redenen voor de hand ligt. Tevens is rekening gehouden met een gering benedenstrooms effect als gevolg van het opheffen van de overstroombaarheid van de waterkeringen in Limburg.

Op dit onderwerp is de *bestuurlijke lijn van GS*:

- Het riviereengebied is een bijzonder waardevol landschap. Het treffen van maatregelen in dit gebied dient met grote zorg te gebeuren om de kwaliteit van het geheel te behouden en uit te breiden. Op deze manier kan het gebied een impuls krijgen ten aanzien van toerisme, recreatie en natuur. *(bevestiging)*
- Voor het vastleggen en bewaken van de kwaliteit willen we onze regierol en instrumenten inzetten. *(opvatting)*
- De combinatie van rivierverruiming en dijkversterking als oplossingsrichting is goed en nodig. Rivierverruiming biedt betere mogelijkheden voor gebiedsontwikkeling, vergroot de robuustheid van het riviersysteem en levert in combinatie met dijkversterking kostenvoordelen op. Dijkversterking biedt goede mogelijkheden voor optimale investeringen in het kader van risicoreductie. *(bevestiging)*
- Het niet verhogen van kwetsbare dijktrajecten leidt tot handhaving van aanwezige waarden, gebruiksmogelijkheden e.d. en tot innovaties op het gebied van dijkconstructies. *(bevestiging – opvatting)*
- Om te komen tot een eerste aanzet voor het uitvoeringsprogramma met *maatregelen* zoeken we naar zogenaamde parelprojecten waarin hoogwaterbescherming gecombineerd wordt met gebiedsontwikkeling. Deze laatste ontwikkelingen vragen om cofinanciering vanuit regionale partijen. *(bevestiging)*

- Om tot meer definitieve besluiten over de maatregelen te komen zijn op verschillende onderwerpen vervolgonderzoeken nodig. Deze dienen in het verlengde van het Deltaprogramma opgepakt te worden, samen met het rijk. *(bevestiging)*

Waal/Merwedes: De voorkeursstrategie voor Waal en Merwedes (Brabantse essenties zijn opgenomen als bijlage 4) is vooral georiënteerd op rivierverruiming en borduurt daarin voort op de initiatieven die destijds in het kader van de planologische kernbeslissing Ruimte voor de Rivier zijn ontwikkeld. Nog onduidelijk is welk aandeel dijkverhoging in de opgave kan en moet spelen. In de voorkeursstrategie worden nog meer onderwerpen genoemd die nadere studie vragen voordat tot een definitieve voorkeursstrategie gekomen kan worden.

In de voorkeursstrategie zijn enkele buitendijkse maatregelen in het Brabantse opgenomen alsmede een forse en ingrijpende dijkverlegging tussen Werkendam en de A27. Hiervoor zouden tientallen woningen c.a. moeten verdwijnen. De gemeenteraad heeft zich via een motie tegen deze dijkverlegging uitgesproken.

Op deze onderwerpen is de *bestuurlijke lijn van GS*:

- Het streven naar rivierverruiming wordt onderschreven vanuit de mogelijkheden voor gebiedsontwikkelingen en vergroting van de robuustheid van het riviersysteem. *(bevestiging)*
- De buitendijkse maatregelen in het Brabantse (tussen Woudrichem en Werkendam) vragen een goede inpassing en overigens een combinatie met de verbreding van de A27 (doorstroombaar maken landhoofd) *(bevestiging – opvatting)*
- Een dijkverlegging tussen Werkendam en A27 is vooralsnog te ingrijpend. Omdat nog niet duidelijk is welk aandeel dijkverhoging in de voorkeursstrategie kan/moet hebben, vraagt dit eerst grondig onderzoek. Uiteraard dient daarbij ook de overzijde van de rivier betrokken te worden alsmede de mogelijke effecten op de cultuurhistorisch waardevolle vesting Woudrichem (tevens waterkering). *(bevestiging – opvatting)*
- Het aandeel van een aangescherpte norm in de opgave tot aan 2050 vraagt nog om verduidelijking. *(opvatting)*
- Gegeven het feit dat de dijkverlegging in Werkendam leidt tot een belangrijke aantasting van gebiedswaarden en het feit dat er nog tal van onderwerpen zijn die om nadere studie vragen, is het op

dit moment ongewenst om de dijkverlegging op te nemen als onderdeel van de voorkeursstrategie voor Waal-Merwedes. Dijkversterking (het eerste dat nu onderzocht wordt) verdient voorlopig de voorkeur boven dijkverlegging. (*opvatting*)

West-Brabant: Voor het buitenwater rond Geertruidenberg (ten zuiden Wilhelminakanaal tot aan Oosterhout en westen) is de kansrijke strategie dijkverhoging tevens ook de voorkeursstrategie omdat rivierverruiming niet effectief is binnen dit (door de zee gedomineerde) deel van het riviersysteem. Waterstandsverlagende maatregelen (tbv robuustheid en gunstig voor de buitendijkse havengebieden) zijn wel mogelijk buiten dit gebied, zie het recente rijksbesluit (dd. 2013) tot waterberging in het Volkerak-Zoommeer en de lopende afweging over eventuele aanvullende berging op de Grevelingen (zie onder Zuidwestelijke Delta). De uitkomst van de afweging t.a.v. berging op de Grevelingen zal worden opgenomen in de deltabeslissing RijnMaasdelta (bijlage 1 e). De voorkeursstrategie waterveiligheid West-Brabant is opgenomen in bijlage 6.

Voor het Wilhelminakanaal, de Amertak en de Dongemonding (deze staan in open verbinding met het buitenwater), geldt dat binnen de voorkeursstrategie nog een keuze open ligt tussen dijkverhoging of de bouw van twee keersluizen aan de mondingen. Deze afweging wordt pas gemaakt aan de vooravond van de uitvoering van maatregelen.

Op deze onderwerpen is de *bestuurlijke lijn van GS*:

- Het versterken van dijken ten westen van Geertruidenberg is de meest voor de hand liggende oplossingsrichting. Dijkversterking leidt naar verwachting niet tot grote landschappelijke en/of andere aantastingen. Er zijn beperkt meekoppelmogelijkheden waarvan de kansen benut moeten worden. (*bevestiging*)
- Voor het gebied ten zuiden van Geertruidenberg ligt een nadere afweging tussen dijkverhoging en de bouw van twee keersluizen voor de hand. Dit vraagt te zijner tijd om een integrale afweging. (*bevestiging*)

Contouren voor de voorkeursstrategie Rivieren: Het Deelprogramma Rivieren legt in de contouren (bijlage 5) op een hoog abstractieniveau voor het Nederlandse rivierengebied als geheel een aantal principiële uitspraken en strategische keuzes voor. Het gebiedsprogramma

Rivieren en de deelnemende partijen zijn gebaat bij reacties op deze contouren om tot een goede advisering aan de deltacommissaris en het rijk te kunnen komen.

Op deze onderwerpen is de *bestuurlijke lijn van GS*:

- De noodzakelijke maatregelen in het rivierengebied vragen om opname in een Deltabeslissing en om verankering op rijksniveau. Op rijksniveau is de onderlinge afstemming tussen gebieden en riviertakken en eenduidige vastlegging het beste te borgen. *(bevestiging - opvatting)*
- De bestaande gebiedsreserveringen in het Barro dienen gehandhaafd te blijven maar vragen waar nodig wel om aanpassing samen met de regio *(opvatting)*
- Het streven naar doelmatigheid is goed maar het puur kiezen voor de goedkoopste oplossing doet ernstig afbreuk aan de ontwikkeling van duurzame oplossingen, het handhaven en ontwikkelen van waarden, de verbinding met regionale ambities en verbetering van de ruimtelijke kwaliteit. Rivierverruimingsmaatregelen lenen zich bij uitstek voor de gewenste ontwikkelingen. *(opvatting)*
- Alle noodzakelijke hoogwaterbeschermingsmaatregelen vragen om een rijksfinanciering. Het ligt daarbij voor de hand dat het rijk duidelijkheid geeft over de financiering van rivierverruiming. Daarbij kan het herzien van de afspraken over dijkverbetering aan de orde zijn omdat het gaat om een totaalpakket aan maatregelen, om een communicerend vat (meer rivierverruiming is minder dijkversterking en andersom) en om maatregelen in lengterichting van de rivier die vanuit maatschappelijke kosten bekeken moeten worden. Voorkomen moet worden dat het kiezen tussen maatregelen tot verzwaring van lasten bij een bepaalde partij leidt. Dit kan tot oneigenlijke keuzes leiden. *(opvatting)*
- De onzekerheden die in het Deltaprogramma aan het licht gekomen zijn vragen op korte termijn een vervolg om tot meer definitieve keuzes en maatregelen te komen waarbij regio en rijk samen moeten optrekken. *(bevestiging)*
- Regionale regie bij het plannen en uitvoeren van maatregelen is nodig om tot een goede afstemming, kwaliteitsverbetering en realisering van regionale ambities in groter verband te komen. De provincies vormen hiervoor een goed schaalniveau zo is tijdens het Deltaprogramma (opnieuw) gebleken. *(bevestiging)*

- Bij de verdeling van middelen is enerzijds een nationale prioritering nodig om optimaal risicogestuurd te kunnen investeren. Tegelijkertijd is verdeling van een deel van de middelen over regio's gewenst zodat aldaar gestart kan worden met de uitvoering van veelbelovende maatregelen. Dit voorkomt dat na de Deltabeslissingen een periode van stilte aanbreekt waardoor draagvlak verdwijnt en de huidige resultaten straks niet meer herkend worden. Op die manier dreigt vernietiging van de gepleegde inspanningen binnen het Deltaprogramma. (*bevestiging - opvatting*)
- Zoetwatervoorziening: nationale structurerende keuzes. Dit wordt onderdeel van de nationale Deltabeslissing Zoetwater (bijlage 1c en 1d). Hieraan gekoppeld wordt een nationaal Deltaplan Zoetwater opgesteld. Voor de korte termijn (2015 – 2028) bevat dit plan een concreet investeringsprogramma voor maatregelen in het hoofdwatersysteem, regionaal watersysteem en bij gebruiksfuncties. Voor de middellange- en lange termijn wordt aangegeven hoe men de vinger aan de pols houdt om tijdig te kunnen anticiperen op ontwikkelingen zoals klimaatveranderingen.

Voor Noord-Brabant is relevant dat, explicieter dan voorheen, wordt gekeken naar maatregelen in het hoofdwatersysteem, regionaal watersysteem én bij gebruikers. Ingrijpende (veelal niet-natuurlijke) maatregelen worden zo lang mogelijk uitgesteld en er wordt niet ingezet op grote functiewijzigingen. In gebieden die niet zijn aangetakt op het hoofdwatersysteem (zoals hoge zandgronden in Noord-Brabant) wordt de aanpak gericht op zelfvoorziening en innovatie. De focus ligt daar op maatregelen in het regionale systeem en bij de gebruikers (landbouw, natuur, recreatie, drinkwater e.d.).

De deltacommissaris acht het opstellen van een zoetwater-voorzieningenniveau per regio zinvol, opdat gebruikers weten op welke inspanningen van de overheden zij mogen rekenen én in welke situaties zij zelf maatregelen dienen te treffen. Hij acht het vaststellen van een voorzieningenniveau een taak voor de provincies.

Op dit onderwerp is de *bestuurlijke lijn van GS*:

- GS delen de opvatting van de deltacommissaris dat het zinvol is om een zoetwatervoorzieningenniveau op te stellen. (*bevestiging*)

- GS delen eveneens de opvatting van de deltacommissaris dat dit een taak is die past bij de provinciale overheid, vanwege de integrale afweging die hiertoe nodig is en vanwege de kaderstellende rol van de provincie in het waterbeheer. GS zijn bereid om dit nieuwe instrument uit te werken met waterschappen en gebruikers door het inzichtelijk maken van bestaande afspraken, dialoog tussen waterbeheerders en gebruikers en optimalisatie van inspanningen (*bevestiging*). GS zijn van mening dat nationale kaders voor het voorzieningenniveau regionaal maatwerk niet in de weg mogen staan (*opvatting*).
- Ten behoeve van een voortvarende aanpak van de zoetwatervoorziening in gebieden met weinig/geen aanvoer uit het hoofdwatersysteem, achten GS het essentieel dat maatregelen in het regionale watersysteem in aanmerking komen voor cofinanciering uit het Deltafonds en niet naar de regio worden geschoven (*bevestiging*).
- Zoetwatervoorziening: regionale aanpak. Dit betreft voor Noord-Brabant de zoetwatervoorziening in drie regio's: het Land van Heusden en Altena, de hoge zandgronden en het westelijk kleigebied. In alle zoetwaterregio's wordt nu gewerkt aan een regionaal bod dat onderdeel gaat uitmaken van het Deltaplan Zoetwater. Daarin moet ook de bijdrage van het Rijk aan zoetwatermaatregelen helder worden. Deze regionale zoetwaterbiedingen worden in februari 2014 door de verschillende regionale stuurgroepen aangeboden aan het Deltaplan Zoetwater.

Land van Heusden en Altena: Voor zoetwatervoorziening in het Land van Heusden en Altena is, i.s.m. andere partijen in het Rivierengebied, de ambitie geformuleerd om te voorzien in een toenemende waterbehoefte ten behoeve van versterking van de regionale economie, en tegelijk de zoetwatervoorziening te verbeteren met meer zelfvoorziening en innovatie. Dit is op hoofdlijnen beschreven in bijlage 1c voor het Rivierengebied. Meer specifiek zijn de maatregelen die betrekking of invloed hebben op het Land van Heusden Altena:

- Verkenning naar de inzet van water uit de Waal via het Maaswaalkanaal
- Onderzoek naar voorraadbeheer op de Afgedamde Maas en het Maas-Waalkanaal

- Maatregelen om de aanwezige wateraanvoer te verbeteren en zuiniger met het water in de regio om te gaan door innovatie en waterconservering. Bij de stimulering van de zelfvoorziening van de Agrihotspot in Land van Heusden Altena is een rol voor de provincie voorzien. In de periode 2014-2015 gaat een verkenning lopen naar het vergroten van de zelfvoorziening in dit cluster met hoogwaardige teelten. Daarnaast wordt gedacht aan vlaggenschepen voor gebiedsontwikkeling; een daarvan is Land van Heusden en Altena. Synergie met andere opgaven in het gebied vormt het uitgangspunt van deze vlaggenschepen. Dit schept voor de provincie meekoppelkansen om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren, de landbouwsector te ontwikkelen, natuur en recreatie te realiseren.

Hoge zandgronden: Voor de hoge zandgronden heeft de stuurgroep Deltaplan Hoge Zandgronden (sg DHZ) een voorkeursstrategie ontwikkeld (die is op hoofdlijnen beschreven in bijlage 1c). Meer specifiek gaat de strategie voor de zuidelijke zandgronden uit van de strategie ‘sparen, aanvoeren, accepteren/ adapteren’. In dit gebied is namelijk zeer beperkt tot geen wateraanvoer mogelijk vanuit het hoofdwatersysteem. Er zijn een dertigtal kansrijke maatregelen in beeld gebracht zoals: optimaliseren van de wateraanvoer via Noordervaart, verbeteren van de bodemstructuur, opzetten van het peil voorafgaand aan een periode van droogte en verhogen van de grondwaterstand in combinatie met peilgestuurde drainage, alsmede groen-blauwe structuren in stedelijk gebied, het omzetten van naaldbos in loofbos en andere manieren van beregenen. Daarnaast is het accepteren van en adapteren aan droogteschade continu in beeld: soms zijn de maatregelen duurder dan de daarmee te vermijden droogteschade. Accepteren en adapteren is dan maatschappelijk onvermijdelijk.

Voor de korte termijn (2016-2021) bereidt de stuurgroep DHZ een ‘no regret’-pakket maatregelen voor. Voor de middellange termijn (2022-2027) liggen er tevens plannen op hoofdlijnen. Afhankelijk van de ontwikkelingen in het klimaat en ervaringen kan vervolgens besluitvorming plaatsvinden over implementatie van de maatregelenpakketten voor de middellange en lange termijn. Deze flexibele insteek ('adaptief programmeren') is de kern van het beoogde uitvoeringsprogramma.

Om het regionaal bod kracht bij te zetten, en met het oog op verkrijgen van cofinanciering uit het Deltafonds werkt de stuurgroep DHZ momenteel aan een intentieverklaring van de regionale partijen. Hierin zullen dan de zestien betrokken regionale overheden, maatschappelijke organisaties en ondernemers (waaronder de provincie Noord-Brabant) de intentie uitspreken om de strategie en maatregelen te verankeren in de eigen planvormen in 2015. Voor de provincie is dat het Provinciaal Waterplan 2015-2021.

West Brabant: Voor de zoetwatervoorziening in het westbrabantse kleigebied, zijn de afwegingen rond het Volkerak-Zoommeer relevant, zoals wordt voorbereid tbv de Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer. Dit heeft een nauwe relatie met de zoetwaterstrategie onder het Deltaprogramma. De zoetwaterstrategie in west- en zuidwest NL is opgesteld rond het uitgangspunt 'behoud van de zoetwateraanvoeroute en zoetwatervoorraad in Haringvliet-HollandsDiep-Biesbosch als de strategische zoetwaterbuffer voor west en zuidwest NL'. Hiermee is de regio beter voorbereid op de zoetwateropgave op lange termijn.

In dat licht is het Volkerak-Zoommeer (VZM) in de huidige situatie geen duurzame zoetwatervoorziening, want niet efficiënt (10:1), onvoldoende leveringszekerheid (inlaatstops, lage prioriteit in de verdringingsreeks), slechte waterkwaliteit (chloride uit zoutlek Krammer, blauwalg). Voor handhaven van de strategische zoetwatervoorraad HV-HD is nodig: een zout VZM (directe aanvoer uit HD, efficiënt 1:1, goede kwaliteit, leveringszekerheid), met maatregelen tegen zoutlek en maatregelen regionale zoetwatervoorziening. Daarnaast andere maatregelen: bij Bernisse (tegen achterwaartse verzilting en rond verdieping Nwe Waterweg, duurzame oplossingen zijn in beeld) en Gouda (duurzame oplossingen zijn in beeld).

Bij een besluit tot zout maken van het VZM zal eerst moeten worden gezorgd dat de zoetwatervoorziening op orde is. De zoetwatermaatregelen in West-Brabant zijn onderdeel van de genoemde zoetwaterstrategie. Binnen de regio is overigens al een besluit genomen over een no-regret maatregel: de alternatieve aanvoer via de Roode Vaart (overeenkomst nov-2013) verbetert de zoetwateraanvoer verbetert, zowel bij zoet als zout VZM.

De provincies en waterschappen bereiden een zoetwaterprogramma voor, gericht op optimalisaties en meekoppelingen, dat kan worden opgenomen in het regionaal zoetwaterbod richting de deltacommissaris. Dit hangt nauw samen met de nog in ontwikkeling zijnde financieringsstrategie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer.

Op deze regionale zoetwater-voorkeursstrategieën is de *overall bestuurlijke lijn van GS*:

- GS zijn van mening dat de regionale voorkeursstrategieën positief bijdragen aan de zoetwatervoorziening voor Brabant op de lange termijn.
- Ons Brabantse watersysteem hoort tot de basis die op orde moet zijn om tot de top van de kennis en innovatieregio's in Europa te behoren. Het is een van de belangrijke pijlers voor ons vestigings- en leefklimaat en daarmee een randvoorwaarde om een duurzame en economische aantrekkelijke regio te zijn en blijven (*bevestiging*).
- GS hechten eraan dat de verschillende maatregelen in onderlinge samenhang én afgestemd op de opgaven en kenmerken van een gebied worden uitgevoerd. Waar mogelijk zullen we de maatregelen koppelen aan de gebiedsopgaven en/of koppelen aan de streeknetwerken. GS zien onze rol bij de uitvoering van de maatregelen voornamelijk als kadersteller (voorzieningsniveau) en gebiedsregisseur waar deze maatregelen passen binnen de gebiedsopgaven van Brabant. Waar mogelijk koppelen we de uitvoering aan provinciale doelen (b.v. versterken regionale economie, vergroten landschappelijke kwaliteit, natuur en andere waterdoelen zoals de Kaderrichtlijn Water) (*signalering*).
- Voor zoetwater in het Rivierengebied zetten GS in op vergroting van de zelfvoorzienendheid van de Agrihotspot in Land van Heusden Altena in samenhang met integrale gebiedsontwikkeling in de regio (*bevestiging*). GS verkennen hun rol hierin (*signalering*).
- Voor de hoge zandgronden ondersteunen GS de voorgestelde adaptieve aanpak, in uitvoeringsperioden van 6 jaar, met in de eerste periode een 'no regret'-maatregelenpakket. Daarbij hechten GS eraan dat de aanpak:
 - past binnen de vigerende kaders van het provinciaal grondwater-beleid; (*bevestiging*)
 - bijdraagt aan samenhangend waterbeheer (c.q. geen afwenteling tussen oppervlaktewater, bovenste grondwater en

- diepe grondwater); *(bevestiging)* een actieve rol omvat voor gebruikers om zuiniger met water om te gaan. *(bevestiging)*
- Zoetwater westbrabantse kleigebieden: zie volgende punt.
 - Zuidwestelijke Delta: Voor Noord-Brabant is met name de ‘Rijksstructuurvisie Grevelingen en Volkerak-Zoommeer’ relevant, waarin drie keuzes worden afgewogen: al dan niet terugkeer van getij op de Grevelingen, al dan niet terugkeer van zout in het Krammer-Volkerak en Zoommeer en al dan niet rivierwater bergen op de Grevelingen (een maatregel met als doel waterstandsverlaging in Haringvliet en Hollands Diep tijdens extreme situaties). Deze keuzes hebben een nauwe relatie met het Deltaprogramma. Daarom worden de Rijksstructuurvisie en het Deltaprogramma behandeld in dezelfde Ministerraad op 4 juli 2014. De voorkeursstrategie van stuurgroep Zuidwestelijke Delta richting het Deltaprogramma is opgenomen als bijlage 7a en de brief met proces als bijlage 7b.

Op dit onderwerp is *de bestuurlijke lijn van GS*:

- GS continueren de eerder uitgesproken ambitie om het Krammer-Volkerak en Zoommeer weer gezond, dus zout te maken. GS streven naar een Rijksbesluit in 2014/15 met concreet zicht op uitvoering. Dat geeft handelingsperspectief voor de regio en de beoogde gebiedsontwikkeling ‘Waterpoort’¹.
- GS hebben in de samenwerkingsovereenkomst over de no-regret-maatregel Roode Vaart (dd. nov 2013) een belangrijk signaal afgegeven aan het Rijk dat we deze ambitie serieus nemen. *(bevestiging)*
- Daarnaast ondersteunen GS de ambitie om gedempt getij terug te brengen op de Grevelingen en om beide meren weer met elkaar te verbinden. Dat levert een robuust watersysteem op dat ook voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling meerwaarde heeft. Ten aanzien van een verbinding tussen beide wateren is van belang te zoeken naar synergie met berging op de Grevelingen. *(bevestiging)*

¹ In ‘Waterpoort’ werkt de provincie Noord-Brabant (samen met de provincies Zeeland en Zuid-Holland, alle gemeenten gelegen rondom het Krammer-Volkerak-Zoommeer en particuliere organisaties) aan een gebiedsontwikkelingsprogramma.

Bijlagen

1a DeltaNieuws, december 2013 (Deltacommissaris, dec 2013).

Deze nieuwsbrief bevat linkjes naar diverse documenten, waar onder de volgende voor Noord-Brabant relevante documenten (1b-1f):

- 1b DeltaNieuws-special Waterveiligheid
- 1c Concept-Deltabeslissing Zoetwater - Het Deltaprogramma; een nieuwe aanpak (brochure)
- 1d Op weg naar de Deltabeslissing Zoetwater - Informatie voor de informatie- en consultatieronde deelprogramma Zoetwater.
- 1e Concept-Deltabeslissing Rijn-Maasdelta.
- 1f Concept-Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie.
- 2 Concept-Bestuursnotitie – regioproces Limburgse Maalvallei*
- 3 Bestuurlijke essenties voorkeursstrategie bedijkte Maas*
- 4 Brabantse essenties Voorkeursstrategie Waal en Merwedese*
- 5 Contouren voor de Voorkeursstrategie Rivieren (gehele Nederlandse rivierengebied)*
- 6 Voorkeursstrategie waterveiligheid West-Brabant
- 7a Voorkeursstrategie Zuidwestelijke Delta
- 7b Brief van stuurgroep Zuidwestelijke Delta, december 2013

*) De volledige rapportages over de voorkeursstrategieën voor Maasvallei, bedijkte Maas en Waal/Merwedese zijn desgewenst te downloaden via:

<http://www.brabant.nl/dossiers/dossiers-op-thema/water/bescherming-tegen-water/deltaprogramma.aspx>